

I sin ganska tunna första memoarbok *First Childhood* (1934) förmäler Lord Gerald Hugh Tyrwhitt-Wilson Berners att uttrycket "it's not cricket" började komma på modet under 1890-talet, och han ger ett exempel: "'I mean to say,' he protested. 'To kick your wife! And in public too! It's not cricket, is it?'" Den här anekdoten demonstrerar på sitt eget lilla vis hur cricket under mycket lång tid varit en del av den engelska mentaliteten såväl som av språket. Att det också finns tydliga bindningar mellan cricket och det engelska rättsväsendet visar David Fraser i en ny och bredare utgivning av kultklassikern (i snäva rättssociologiska kretsar) *The Man in White is Always Right*, nu med ny huvudtitel: *Cricket and the Law*. Bo Carlsson, rättssociologiprofessor och idrottsforskare, bekänner att han kanske inte är rätt person att recensera Frasers bok; han kan sin rätt och sin rättssociologi – om än inte just brittisk *common law* – men han kan inte sin cricket. Och alla som har försökt sig på att lära sig, och lära sig älska, detta spel inser vilka svårigheter vår recensent ställt sig inför. Och var så goda, se själva hur det gick.

Cricket och rätten: Olika normativa källor

Bo Carlsson

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

David Fraser

Cricket and the Law: The Man in White is Always Right

436 sidor, hft.

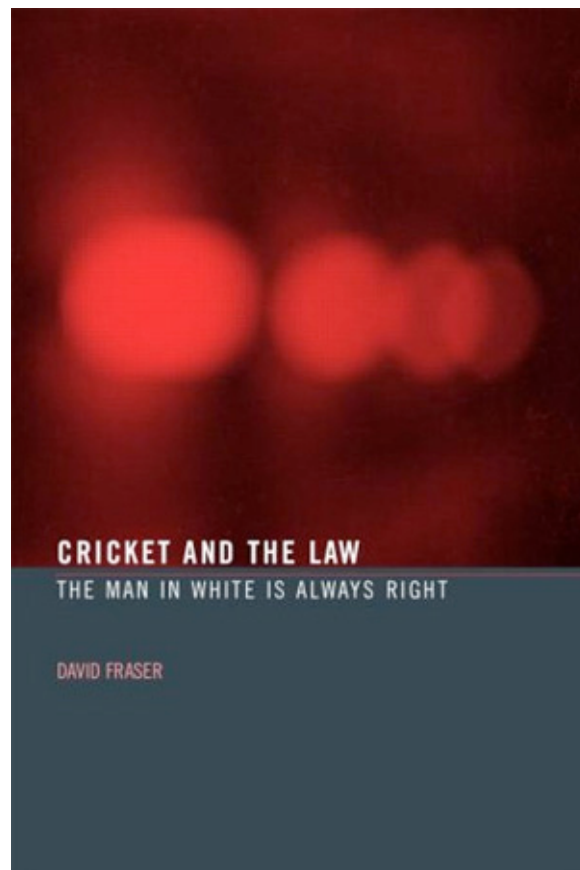
London: Routledge 2005

ISBN 0-7146-8285-3

David Frasers "The Man in White is Always Right" anses vara en klassiker – rent av en akademisk kulturbok – inom mitt ämne, vilket är rättssociologin. Tyvärr har den varit väldigt svår att få tag på, då den tidigare enbart getts ut – i mitten på 90-talet – på en mindre kriminologisk institution "down under". Nu har emellertid Westminsterjuristerna och vinterbadarna Steve Greenfield och Guy Osborn, via sin nya serie "Routledge Series in Law, Society and Popular Culture", sett till att fler ges en möjlighet att läsa Frasers bok, nu med en ny huvudtitel, "Cricket and the Law".

Routledge har kategoriserat boken under ämnesområdena "Sport Studies", "Legal Theory" och "Cultural Studies", vilket är en i mitt tycke mycket lockande beskrivning av boken. Det föreligger dock ett smärre problem. Jag är nämligen inte speciellt insatt i cricket, snarare tvärtom, mycket beroende på

fördomar om denna "överklassport". Förvisso har jag läst och recenserat två biografier skrivna av två cricketspelare och dessutom spelat "stickcricket" under några minuter. Denna begränsade erfarenhet av cricket gör mig något fundersam över min förmåga att tillgodogöra mig innehållet i den här boken, och det blir inte bättre av det faktum att boken behandlar en engelsk rättstradition – "common law" – som i många avseenden skiljer sig från den svenska

rättskulturen, och om vilken jag har halvdana kunskaper. Men som sagt, boken anses vara en rättssociologisk klassiker av de få som dock haft möjlighet att läsa den tidigare utgåvan, vilket givetvis gör att det känns både som ett "inre tvång" och som en spännande uppgift att ta sig an boken.

Det framgår rätt snabbt att det inte kommer att bli en enkel uppgift, för en analfabet inom cricket. Jag måste i ärlighetens namn medge att jag därför gjort det enkelt för mig genom att skumläsa partier som egentligen borde ha krävt ett omfattande efterforskande i två gedigna uppslagsverk; ett om det engelska rättssystemet, och ett om cricket och dess regler och praxis. För enkelhetens skull väljer jag dessutom att enbart belysa den övergripande problematiken i den här recensionen, och lämnar därmed speciella facktermer (som till exempel "chuckers", eller förkortningen LBW, som står för "leg before wicket") och för mig obekanta, men tydligen avgörande händelser eller "affärer" inom cricketvärlden, eller olika typer av berömda handlingar av olika cricketspelare, som Nasser Hussain, Muttiah Muralitharan och Hansie Cronje, därhän, om vi bortser från domarens unika roll i cricket, som jag tycker var en fascinerande information. I cricket har man nämligen domare som endast kan fatta beslut om ett lag anmäler att de vill att domaren fattar ett speciellt beslut, först därefter kan han eventuellt fatta ett sådant beslut, men om ingen påtalar någonting, kan olika typer av felaktigheter och orättfärdigheter förbises. Onekligen mycket invecklat och likt domstol, då någon även där måste anmäla en incident eller ett brott för att få det prövat. Detta gör cricket unikt, precis som dess reglerade avbrott för lunch och tepauer, för i vilken idrott kan man hitta luncher som en del av regelsystemet? Cricket är onekligen en stor sport i det engelska samväldet som även sätter sina spår i den brittiska kulturen, och även i annan idrott. En del begrepp används som metaforer i övrigt samhällsliv och cricketbegrepp dyker upp i till exempel tennis, där begreppet "it's not cricket" används för att förringa en, i och för sig regelrätt, men ändå i folkmun klandervärd underhandsserv. (Ett kapitel handlar för övrigt om "underarm bowling")

Det finns förvisso en del litteratur om cricket och alla dess "egenheter". Vad är det som gör Frasers bidrag så speciellt? Det finns självfallet en mängd bibliografier i och statistiska presentationer av cricketvärlden. Det finns även böcker som har en bredare politisk eller social ambition, och då bland annat böcker som har behandlat apartheid, och nyligen mänskliga rättigheter i Zimbabwe (som även behandlas i den självbiografiska boken *Playing With Fire*).

Den stora kulturella betydelsen som cricket har, och har haft, för det engelska samhällslivet är även en anledning till att Fraser uppmärksammar förhållandet cricket och rätten. Dessutom har cricket på senare år blivit föremål för olika former av reglering på skilda nivåer. Även på en förhållandevis låg nivå kan man finna en relativt komplex reglering av spelare och disciplinära åtgärder. När det gäller cricket på professionell nivå finns dessutom reglering mot fixade matcher och bruket av droger. I det här avseendet skiljer sig cricket, och övrig sport för den delen, inte mycket från övrig populärkultur, som på senare år genomgått en ökad reglering, som en del teoretiker, typ Habermas, skulle uttrycka som ett förrättsligande av livsvärlden. Enligt min mening uttrycker följande citat, från Greenfield och Osborn, problematiken på ett talande sätt:

In recent years the law has increasingly become involved within popular culture on a number of different levels; the law has, in effect, begun to colonise leisure. As the leisure industry has developed it has faced increasingly legal regulation. For example, within the music industry we see the increased visibility of the law in contractual problems, disputes about intellectual property and control over the dissemination of material. The media too has been increasingly subject to legal regulation of content. The phenomenon is equally marked within sport.[1]

Frasers bok behandlar förrättsligandet – juridifieringen – men går faktiskt ett steg längre genom att betrakta själva förhållandet mellan cricket och rätten, och hävdar Fraser, därmed samhället i sig självt. Han är av den uppfattningen att rätten – i vid mening – är mer än lagstiftning, domstolar, med mera; ingredienser som traditionellt sammankopplas med rätten, speciellt i en strikt formell uppdelning å la rättspositivism mellan lag och moral. Nej, hävdar Fraser, denna uppdelning är falsk och missar att se att rätt och samhälle är sammanvävda, och att rätten är en social konstruktion, som varken lever sitt liv ovanför eller är separerat från övrigt socialt liv. Jag applåderar och min rättssociologiska skolning kommer väl till pass. Han tar i, och jag ger fortfarande mitt bifall, när han poängterar att rätten – i vid mening – är politik, sociologi och litteratur – ja, det är också cricket.

Detta är genialt, och på så sätt kan Fraser även använda cricket som ett sätt att illustrera hur lagar, etik och moraliska utsagor och känslor generellt påverkar människors liv i deras dagliga och sociala tillvaro. Cricketens väg kantas av många illustrativa rättsfall, historiskt såväl som i nutid; från William Waterfall, som 1775 dräpte en motspelare under pågående match, till skattereglering och sponsorkontrakt. Men än viktigare är att cricket, som sagt var, även erbjuder en rad exempel på hur lagar, etiska principer och moral utövar inflytande över och präglar vårt sociala liv.

Det bör poängteras att Fraser varken använder cricket som en metateori eller en metafor för att beskriva rättens fenomenologi eller dess samhälleliga funktioner. Nej, snarare används cricket och dess exempel – typ "it's not

cricket” eller LBW – för att tydliggöra komplexiteten och motsättningar i det som utgör *spelets praxis*, någonstans mellan ”the rules of the game” och ”the spirit of the game”, något som i sin tur kan berätta en hel del om rättens problematik. Cricket, precis som rätten, präglas inte av en strikt formell tillämpning av dess regler, vilket innebär att båda systemen formas av motsägelser, komplexitet och osäkerhet. Denna problematik dyker upp på hög nivå såväl som på lägre nivåer; på den lokala gräsmattan eller i Testmatch, och i tingsrätten eller i högsta domstolen. Dessa aktörer har lite gemensamt, men de spelar eller arbetar med samma regler inom sitt respektive system (Luhmann) eller fält (Bourdieu). Cricket och rätten är, poängterar Fraser, båda skapade genom kompromisser, tolkning, utveckling och osäkerhet. Cricket, precis som rätten, kan härigenom lära oss mycket om möjligheterna och motsättningarna i begrepp som ”oförutsägbarhet” och ”tvivel”, begrepp som präglar såväl rättstillämpning som spel.

En poäng i Frasers resonemang när det gäller betydelsen av normativa källor är att rätten plockas ner från sin piedestal, och att det därmed inte finns viktigare saker som rätten, och mindre seriösa och oviktiga saker, som till exempel cricket, eller idrott generellt. För Fraser är cricket och rätten enbart olika arenor där man kämpar över mening, tolkning och tillämpning av regler. Debatt rörande *fair play* i cricket är, på sitt sätt, samma sak som debatt rörande strafflängd i kriminalrätten. Tvister om domarens auktoritet på plan eller i rättssystemet är båda debatt om vårt samhälles demokratiska struktur, om vi följer Fraser till slutet.

Jag måste givetvis erkänna att jag, när jag krävde att få recensera Frasers bok, tog mig vatten över huvudet, speciellt när jag, i min enfald, utgick från att den, liksom de flesta idrottsvetenskapliga böckerna, skulle vara förhållandevis lättläst! Men boken har – trots min svårighet att ta mig an boken på ett mer fördjupat och önskvärt sätt – sannolikt förtjänat och förtjänar en hög ”kultfaktor”, speciellt inom rättssociologin men måhända även inom idrottsvetenskapen – vad det nu kan vara värt utanför dessa akademiska väggar. Bara idén – att jämföra cricket och rättssystemet – är lovvärd, och gör sig säkert i en anglosaxisk miljö. Kanske borde hockey och det svenska rättssystemet få samma komparativa genomgång.

Jag tänker, efter den här recensionen, faktiskt ånyo angripa boken, när tiden är mogen för en mer grundlig läsning, och därefter använda den, i ett annat sammanhang som inspiration till en artikel om rätt och idrott som normativa strukturer, tillsammans med litteratur och populärkultur.

Jag förstår hur Sven-Åke Lundbäck kände sig när han gick in i väggen. Men jag återkommer som sagt var!

[1] Greenfield, Steve & Osborn, Guy (1999) ”The Legal Colonisation of Cricket”, *Soundings* Issue 13, 129.

© **Bo Carlsson 2006**

Köp boken från [Adlibris.se](https://www.adlibris.se)

Kjøp boken fra [Akademika.no](https://www.akkademika.no)

Køb bogen fra [Samfundslitteratur.dk](https://www.samfundslitteratur.dk)